

**EL LLIBRE
DE LA SETMANA**

PERFIL

'CÀNDID O L'OPTIMISME' ÉS UN DELS GRANS EXPONENTS DE LA NARRATIVA FILOSÒFICA NASCUTA DURANT LA IL·LUSTRACIÓ. VOLTAIRE VA ESCRIURE UN LLIBRE DIVERTIT I REFLEXIU QUE ENCARA ES LLEGEIX AMB MOLT DE GUST

Un càndid periple per l'optimisme

DAMIÀ ALOU

Que un llibre filosòfic sigui còmic –i no per ridícul– hauria de ser ja un mèrit, però si a més es tracta d'un llibre que fa pensar i a estones ens fa esclafir el riure, alhora ja no ens queda més remei que, d'entrada, recomanar-lo. François-Marie Arouet, més conegut pel seu nom de ploma de Voltaire, va començar a escriure *Càndid o l'optimisme* a partir d'una crisi personal i filosòfica: l'1 de novembre del 1755 un terratrèmol va sacsejar Lisboa i va produir 15.000 víctimes. És l'època en què l'home il·lustrat creu que podrà controlar la natura, i els pensadors es pregunten: com podem justificar la providència davant d'una catàstrofe d'aquesta magnitud que no destria entre bons i dolents? Voltaire probablement veu el seu

optimisme natural ferit de mort, i el 1758 escriu les desventures d'aquest Càndid, que ens porta a voltar pel món endut per un destí capritxós, mai noble i sempre atzarós. El mateix protagonista ja és una crítica de la societat del moment: és fill de la germana d'un baró i d'un gentilhome del veïnat, amb qui la dama no s'ha volgut casar perquè només havia pogut provar 71 quarts de noblesa. El baró té una filla, Cunegunda, "fresca, revinguda i desitjable", i un preceptor-ideòleg, Pangloss, de qui Càndid rebrà les primeres lliçons. A través de Pangloss, Voltaire exposa l'optimisme metafísic de Leibniz i el seu deixeble Wolf: "És cosa demostrada que les coses són com són i no poden ser de cap altra manera: perquè si tot és fet d'acord amb un fi, tot és necessàriament a fi de bé". Per tant, no és que tot estigui bé, és que està el màxim de bé possible. A partir d'aquí Voltaire emprèn la –no difícil– empresa de demostrar que la bondat és impossible al món, amb un fil conductor que beu tant del Quixot com de la novel·la picaresca: el recorregut pel món dels innocents no els pot portar més que a calamitats sense fi. Així, Càndid i Cunegunda, havent d'abandonar el seu segur refugi, es trobaran un món d'hipòcrites, egoistes i fanàtics, on la guerra no té ja cap sentit gloriós o heroic, i on els protestants prediquen la caritat, però maltracten tots els papistes; els catòlics condemnen els infidels a les fogueres de la Inquisició, els jueus només pensen en els diners i els musulmans són pura crueltat. Després Càndid salpa de Cadis i arriba al Paraguai, al famós Eldorado, tan cercat pels descobridors i que és una mena de paradís on impera la religió natural. A Surinam es trobarà amb l'esclavitud. Quan torna a França, Càndid ja

CÀNDID
VOLTAIRE
BLACKIE BOOKS
TRADUCCIÓ DE JORDI LLOVET
206 PÀG./21 €

ha tret la conclusió que l'optimisme és "la mania de sostenir que tot va bé quan tot va malament". Al palau del noble Pocourante, aquest els farà una huysmansiana crítica de tota la cultura clàssica, sense oblidar les "penoses extravagàncies" de Milton. El final és el corollari del viatge: Pangloss segueix creient en l'harmonia preestablerta del món, però Càndid i l'amic Martí comprenen que el treball físic "és l'única manera de fer la vida suportable".

Una 'road-novel' amb vexacions

Voltaire tenia més de seixanta anys quan va escriure *Candide*, i val a dir que és una novel·la que, en el seu sadisme, prefigura alguns dels relats del Marquès de Sade, sobretot *Justine*, on la pobra protagonista és sotmesa a tot tipus de vexacions, al mateix estil de *road-novel* que l'obra de Voltaire, perquè aquest aprofita la més petita oportunitat per oferir-nos tot un catàleg de violacions i tortures que donen a la novel·la una estranya modernitat que, més enllà de Sade, arriba també als relats desesperançats de Flannery O'Connor, una autora que comparteix amb Voltaire moltes inquietuds filosòfiques, la qual cosa no sé si demostra més la modernitat de Voltaire o el classicisme d'O'Connor.

Aquesta nova edició és un luxe per molts motius: per la traducció i les aclaridores notes de Jordi Llovet, que ens situen al rerefons polític i filosòfic de l'època; per les il·lustracions de Quentin Blake, que tan bé acompanyen el text, i pel disseny general del llibre com a objecte –fins i tot amb la cinta que fa de punt–, que fa de Blackie Books una de les editorials més transversals, en vertical i en horitzontal, del moment. Si volen riure i reflexionar, afrontin la calor amb candidesa. ♦♦

LA NOVA EDICIÓ DE BLACKIE BOOKS ÉS UN LUXE: PER LA TRADUCCIÓ DE JORDI LLOVET, PER LES IL·LUSTRACIONS DE QUENTIN BLAKE I PEL DISSENY CUIDAT DEL LLIBRE

WIKIMEDIA COMMONS

EL SECRET DE...

Isabel Sucunza

És periodista de formació, navarresa, però fa quinze anys que viu entre nosaltres. Mediàticament, Isabel Sucunza ha aparegut arreu perquè ha obert una llibreria amb Abel Cutillas, la Calders, al barri de Sant Antoni, a Barcelona. És el lloc de moda, *the place to be* del món literari català, l'espai més ben dissenyat que conec de la ciutat per combinar el que és cabdal per no morir en l'intent de vendre llibres: taules i prestatgeries per exposar les obres que deixen espai per a les relacions socials i fer una cervesa

amb bona música. Sucunza és autora del llibre *La tienda y la vida* (Blackie Books), un retrat de la societat a partir de l'experiència com a dependenta a la botiga de roba del seu germà. A Sucunza li faria vergonya exposar el llibre a la Calders: "No m'agrada vendre'm". Potser no ho sap fer, però els contactes aconseguits durant els deu anys treballant a *L'hora del lector* l'han ajudat a crear una comunitat d'escriptors fidels als *saraus* de la Calders. La llibreria s'ha creat del no-res però Cutillas i Sucunza van estar a punt de donar un

cop d'efecte quan van negociar aliar-se amb la Documenta.

Les diferències que van trencar l'acord amb Josep Cots, propietari de la Documenta amb Èric del Arco, van ser que s'havia de finançar amb una plantilla d'empleats més gran del que Sucunza i Cutillas podien assumir i que ells volien obrir el negoci a la part baixa de Barcelona, i Cots a la part alta. La Documenta s'ha traslladat al carrer Pau Claris amb el finançament aconseguït a Verkami.

La història de la Calders que més m'atrau és la d'un lladre de lli-

CRISTIAN SEGURA

ACABA D'OBRIR LA CALDERS AMB ABEL CUTILLAS, I JA HAN PATIT ELS FURTS D'UN LLADRE DE FILOSOFIA

bres de filosofia. El primer volum que va desaparèixer va ser el *Llibre dels passatges*, de Walter Benjamin, un totxo de més de mil pàgines. Un altre dia van desaparèixer dos llibres de filosofia. Sospitaven d'un home i en una visita del client el van estar observant i, quan anava a marxar, li van demanar si li podien escorcollar la bossa. No van trobar-hi res. "La qüestió és que, a més, comprava llibres", recorda Sucunza. Era ell el delinqüent? L'home no ha tornat, però tampoc han tornat a desaparèixer llibres de filosofia a la llibreria. ♦♦